

**“Arxeologiya” bakalavr 1-kurs topari ushin
Insan evolyuciyasi ha’m aldin’g’i tariyx páni boyinsha sorawlar toplami**

1. Insan evolyutsiyasi ha’m aldin’g’i tariyx qanday ma’seleler menen shug’ıllanadı?
2. Insan evolyutsiyası hám aldınǵı tariyx pa'ninin' predmeti
3. Insan evolyutsiyası hám aldınǵı tariyx pa'ninin' izertlew sheńberi
4. Insan evolyutsiyası hám aldınǵı tariyx pa'ninin' maqseti ha'm waziypaları
5. Adam hám onıń ata-babalariniń haywanat du’nyasındaǵı ornı
6. Gominiyler evolyutsiyasiniń erte basqishi.
7. Avstrolopitekler.
8. Eń áyyemgi adamlardıń ju’zege keliwi (Homo)
9. Zamanagóy adamniń payda bolıwi hám antropogenez protsessinin' tamam bolıwi (Homo sapiens)
10. Adamniń ju’zege keliwiniń sotsiallıq aspektleri
11. Alg'ashqı ja'miyet tariyxınıń derektanıwlıǵı hám tariyxtanıwlıǵı
12. Algashqı jámáát dúziminiń dúziliwi
13. Erte urıwlıq ja'ma'a't
14. Ruw ja'ma'a'tiniń sońǵı basqıshı
15. Islep shıǵarıwdıń rawajlanıwı
16. Neke ha'm shan'araq
17. Ruwxıy ma'deniyat
18. Algashqı jámáát hám civilizaciya
19. Sa’nelerdi anıqlawda ta’biyiy ilimlerdin’ ornı
20. Dendroxronologiyalıq usıl
21. Radiouglerodlıq usıl
22. Kaliy-argonlıq usıl
23. Paleomagnetli usıl
24. Radiokarbonlı usıl
25. Bizler ha’zir kompas ko’rsetkishi arqa ta’repti ko’rsetip turg’an qanday da’wirde jasap atırmız?
26. Kompas ko’rsetkishi qubla ta’repti ko’rsetip turg’an da’wir ne dep ataladı?
27. Maymillarda intellektual qábilet
28. Avstralopitiklerdin’ eki ayaqlap júriwi
29. Qural soǵıwǵa ótiwi adamzattıń kelip shıǵıwı
30. Jáamáát bolıp jasaw
31. Sóylewin rawajlanıwı
32. Mızlıq dáwiri,
33. Homo ergaster,
34. Homo erectus arxantrop atamaları,
35. Homo erectus bas qutisini úlkenligi.
36. Monotsentrizm
37. Politsentrizm.
38. arxantrop,
39. poleoantrop
40. neoantrop
41. Yava atawındaǵı erectus
42. Geydel'berg,
43. Neandertal adamı, olardıń jasaw waqıtı, xarakteristikası.
44. Tanzaniyanıń Oldvay jarligidagi “aqılli adam” suyekleri Homo habilis
45. 35 million jıl aldın - maymillar baslanıwsı: antropoid Aegyptopithecus
46. 5-7 million jıl aldın - adam hám maymillardıń ulıwma awladdan ayırmashılıǵı
47. 4 million jıl aldın - maymil adam: Australopithecus
48. 2. 4 million jıl aldın - zeyinli adam: Homo habilis
49. 1. 9 million jıl aldın - isker adam: Homo Ergaster

50. 1. 8 million jıl aldın - tik turıwshı adam: Homo eructus
51. 0. 5 million jıl aldın - áyyemgi Homo sapiens
52. 0. 2-0. 03 million jıl aldın - Homo neandertallar
53. 0. 2 million jıl aldın -Homo sapiens
54. Aziya ha'm Afrikada da'slepki klasslıq ja'miyetler ha'm ma'mleketler qa'liplesken?
55. Evropada da'slepki klasslıq ja'miyetler ha'm ma'mleketler qa'liplesken?
56. Amerikada da'slepki klasslıq ja'miyetler ha'm ma'mleketler qa'liplesken?
57. A'yemgi Qıtay ha'm Rim filosoflarına belgili bolg'an tariyxtı a'sirlerge bo'lip u'yreniw qashan ilimiy negizde islenip shıg'ıldı?
58. XIX a'sirdin' 70-jıllarında qaysi alim ta'repinen alg'ashqı xojalıqtın' rawajlanıw da'rejesine tiykarlang'an biraz jetilisen da'wirlestiriw islep shıg'ıldı?
59. Neshinshi a'sirden baslap tariyxıy protsessti jabayılıq, varvarlıq ha'm tsivilizatsiyag'a bo'liw ken' qollanılıp kelingene?
60. Ha'zirgi waqıtta a'yyemgi esteliklerdi absolyut ha'm shamalap sa'nelew din' qansha usılları bar?
61. Ha'zirgi waqıtta a'yyemgi esteliklerdi absolyut ha'm shamalap sa'nelew din' usılları bar bolıp, olardıń qanshası absolyutlik sa'nelew usılları?
62. Son'g'ı 60-70 mın' jıllar aralıg'ındag'ı esteliklerdin' sa'nesin anıqlawda paydalanılatug'in usıl?
63. Bir jıllıq anıqlılıqqa iye sa'neni alıwg'a mu'mkinshilik beretug'in usıl?
64. Qaysi usul Kaliy (K 40) ha'm argonnın' (A 40) radioaktivlik izotoplarınan' bo'liniw protsessinin' ayırmashılıqlarına tiykarlang'an?
65. Qaysi usul menen tek a'yyemgi su'yeklerdi sa'nelew mu'mkin?
66. Jerdin' geologiyalıq tariyxı dawamında kompastın' magnitli ko'rsetkishi o'zinin' bag'ıtın ko'p ma'rte o'zgartirip turg'an. Bizler ha'zir kompas ko'rsetkishi arqa ta'repti ko'rsetip turg'an qaysi da'wirde jasap atırımız?
67. Jerdin' geologiyalıq tariyxı dawamında kompastın' magnitli ko'rsetkishi o'zinin' bag'ıtın ko'p ma'rte o'zgartirip turg'an. Al kompas ko'rsetkishi qubla ta'repti ko'rsetip turg'an da'wir ne dep ataladı?
68. Bryunes da'wiri bir neshe basqışlarnı a ajratılıp, Ureki basqışi qashan ju'z bergen?
69. Bryunes da'wiri bir neshe basqışlarnı a ajratılıp, Bleyk basqışi qashan ju'z bergen?
70. Bryunes da'wiri bir neshe basqışlarnı a ajratılıp, Lashamp basqışi qashan ju'z bergen?
71. 3-2,5 million jıllar aralıgında iri tuyaqlı haywanlar hám kemiriwshilerdiń qansha túri payda bolg'an?
72. Adam ta'rizli awladlardıń adamg'a aylanıwındaǵı processlerdiń tiykarǵı faktorları?
73. "Tildiń payda bolıwı hám baslanǵısh rawajlanıwı" dep atalg'an shıǵarma avtorı kim?
74. Qaysi alim "baqırıq penen kórsetilgen dawıslar kóp informaciya bolıp, avstrolopiteklerdi bir-biri menen bolg'an baylanısında áhmiyetli orın tutqan hám olar adamlarda dawıs arqalı sóylewdi qalıplesiwinde áhmiyetli bolıwı múmkin" dep atap ótedi?
75. Ilimpazlardıń anıqlawısha shimpanze qansha sózdi dawıs arqalı bildirgen?
76. XIX asirde jasaǵan dáslepki evolyutsion táliymattıń tiykarlawshisi ataqlı frantsuz tábiyattaniwshisi kim?
77. Pleystocen dáwirinde mızlıq dáwiri baslanıp, jer sharınıń arqa bólegi qansha jıllar dawamında muz astında qaladı?
78. Qaysi dáwirlerde kún biraz ıssı bolg'anı ushın muzlardıń keyin basıp qaytıwı júz bergen?
79. Paleontolog hám antropologlar pleystocendegi adam evolyuciyasın shártli túrde neshe basqışqa bo'ledi?
80. Homo erectus bul?
81. Homo ergaster bul?
82. Antropologlardıń pikrine qaraǵanda, Yava atawındaǵı erectustın' jası qansha?
83. Antropologlardıń pikrine qaraǵanda, Qıtaydaǵı adam bas súyeginiń jası qansha?
84. Neshinshi jili Ejen Dyubua Yava atawında maymil-adam pitekanthrop bas súyeginiń joqarı bólegin tabadı?

85. Xabashistanniń Búri dep atalǵan geologik jer qatlamnan bunnan 1 million jıl burın jasaǵan arxantropardıń suyek qaldıǵı neshinshi jılı tabılǵan?
86. Kópshilik ilimpazlar tárepinen Afrika erectuslarınan házirgi zaman tipindegi adamlar kelip shıqqan degen teoriya ilgeri surılıp, bul teoriya ne dep ataladı?
87. Adamnıń kelip shıǵıw orayı Afrika, Aziya hám Evropa kontinentlerinde dep, bul teoriya ne dep ataladı?
88. Paleoantropolar bular?
89. Homo áwladına tiyisli eń áyyemgi man'lay suyekler bunnan 2,4 million burın jasaǵan janzatqa tiyisli bolıp, ol qaysı jerden tabılǵan?
90. Tanzaniyanıń Olduvay jarligidagi Homo habilis su'yekleri qashan tabılǵan?
91. Tanzaniyanıń Oldvay jarligidagi Homo habilis su'yekleri kim ta'repinen tabılǵan?
92. Homo habilis tuwralı da'slepki maqala qashan daǵaza etilgen?
93. Keniyanıń Turkan ko'linin' arqa qırǵag'ında jaqsı saqlanǵan bas suyekler tabılıp, ol ne dep atala baslaǵan?
94. Qaysı alimnin' pikirine qaraǵanda, habilistin' payda bolıwı menen gominidlar bas mıy evolyutsiyasına iri qádem qoyılǵan?
95. Negizinde mıy bolsa gewde salmaǵın 2 % ın qurasa da, ol organizm alatuǵın energiyanıń neshe payızın ózlestiredi?
96. Homo rudolfensis adamı Keniyanıń Koobi-Fora jerinen qashan tabılǵan?
97. Qashan Geydelberg adamınń tómengi jaq súyegi Germaniyanıń Geydelberg qalasına jaqın Mauer awılınan tabılǵan?
98. Germaniyanıń Geydelberg qala qasındaǵı Mauer awılınin' 24 metr tereńliktegi qatlamınan tabılǵan adamınń tómengi jaq súyegi ilimde ne dep ataldı?
99. Paleoantropolog alım Li Bergerdin' kóp jıllıq ilimiy izertlewleri nátiyjesi tiykarında jaratqan kitabı?
100. Eki ayaqlap júriw júdá zárúrli, sebebi bul adamǵa aylanıwdaǵı birinshi qádem bolıp tabıladı. Bul pikir kimgе tiyisli?
101. Zamanagóy adamlar bunnan neshe mın jıl ilgeri payda bola baslaǵan?
102. Adamǵa tán qásiyetlerdin' rawajlanıwı ushın qansha million jıl kerek boldı?
103. «Zatlar ta'biyatı haqqındaǵı» shıǵarması kimgе tiyisli?
104. Qaysı ataqlı sayaxatshı Evropalıqlar ushın Okeaniya xalıqların ashtı?
105. Uzaq waqıt irokezler ha'm gu'ronlar turmısın gu'zetip barg'an kim?
106. «Amerika jabayılarınin' da'stu'rlerin' alg'ashqı da'wir da'stu'rleri menen salıstırǵanda» (1724 j) kitabınin' avtorı kim?
107. «Adamzat aqlı rawajlanıwının' tariyxı kartinasinin' ko'rinisi» kitabınin' avtorı kim?
108. Kimnin' pikiri boyınsha progress-xojalıq rawajlanıwının' izbe-iz basqıshları: an'shılıq ha'm balıqshılıqtan sharwashılıqqa odan-diyxanshılıqqa o'tken ha'm ha'r bir xojalıq da'wirleri belgili ja'miyetlik du'zimge sa'ykes kelgen?
109. «Grajdannın' ja'miyet tariyxı ta'jiriybesi» (1768 j) kitabınin' avtorı kim?
110. Qaysı alım o'zinin' kitabında tariyxtı u'sh da'wirge: jabayılıq, varvarlıq ha'm civilizatsiyag'a bo'ledi?
111. Daniya arxeologi K.Yu.Tomsen (1778-1865) A'yyemgi esteliklerdin' tabılmaların materialına qarap neshe toparg'a bo'ledi?
112. Qaysı Shvetsiya ilimpazı 1838-1843 jj. adamzat rawajlanıwının' ma'deniy-tariyxı da'wirlestiriwin usındı?
113. XIX a'sirdin' birinshi yarımındaǵı ko'p sanlı tastan jasalg'an buyımlar jıynap, olardı alg'ashqı adamlardıń miynet quralları ekenligin da'liyllewge ha'reket etken kim edi?
114. 1833-1834 jj. Belgiyada miynet qurallarınin' u'yindisin, mamont ha'm mu'yiz tumsıqlardı su'yekleri menen birge tapqan kim edi?
115. Frantsiyanın' Sent-Ashel qalası janındaǵı tas baltalar qashan tabılǵan?
116. Paleontolog Davidson Blek ta'repinen Yavada pitekanthrop adamı qaldıqları qashan tabıladı?
117. 1907-j. Geydelberg adamın tapqan nemis anatomı kim?
118. 1924-jılı Qubla Afrikada avstralopitek qaldıqların tawıp izertlegen kim?
119. Qıtayda sinantrop qaldıqları qashan tabıldı?

120. Toparli neke haqqindag'ı ko'z-qarasqa birinshi bolıp kim tiykar salg'an?
121. Gavay qa'wimlerinin' tuwısqanlıq qatnasıqları haqqında etnografiyalıq mag'lıwmatlarg'a tiykarlanıp, shan'araqtın' bes tu'rin ajratqan kim?
122. Bronza Qubla İran ha'm Mesopotamiyada qashannan baslap belgili boldı?
123. Mısır ha'm Hindistanda en' a'yyemgi bronza quralları qashannan baslap belgili boldı?
124. Qıtayda qashannan baslap bronza ken' tarqala baslaydı?
125. Bronza o'ndirisi Kishi Aziya, Siriya Palestina, Kipr ha'm Kritte qashannan baslap tarqaladı?
126. Temirden jasalg'an en' a'yyemgi mayda buyımlar qaysi jerlerden tabilg'an?
127. Temirdi rudadan alıwdın' en' a'yyemgi usılı qashannan baslap ken' tarqaladı?
128. Temirdi rudadan alıwdın' en' a'yyemgi usılı Qıtayg'a qashan tarqala basladı?
129. Temirdi rudadan alıwdın' en' a'yyemgi usılı Orta Aziyag'a qashan tarqala basladı?
130. Temirdi rudadan alıwdın' en' a'yyemgi usılı Hindiqıtay ha'm İndoneziyag'a qashan kirip keledi?
131. Qashannan baslap temirdi rudadan alıwdın' en' a'yyemgi usılı Amerika, Avstraliya ha'm Tınısh Okeannın' ko'plegen atawlarında yag'nıy bul jerde evropalıqlardıń payda bolıwı menen tarqala basladı?
132. O'z-ara ja'rdem, ja'miyetlik sheriklik, ulıwma sıymnatug'ın isenim ha'm ko'p jag'daylarda ulıwma, birden-bir a'wladqa iye shan'araqtı "patronim" dep aytqan etnograf alım kim?
133. XIX a'sirdin' 70-jılları dinnin' kelip shig'ıwı haqqında qaysi anglichan-etnografinin' animistlik teoriyası payda boldı?
134. XX a'sirdin' basında kimler preanimizm teoriyasın ilgeri su'rdi?
135. Alg'ashqı dinnin' bir tu'ri totemizm-bolıp, ol?
136. Alg'ashqı dinnin' bir tu'ri animizm-bolıp, ol?
137. Alg'ashqı dinnin' bir tu'ri fetishizm-bolıp, ol?
138. Magiya, ol?
139. "Fetishizm" tu'sinigi dinnin' tu'ri sıpatında ilimiy a'debiyatqa neshinshi a'sirde kiritilgen?
140. "Fetishizm" tu'sinigi dinnin' tu'ri sıpatında XVIII a'sir ilimiy a'debiyatqa qaysi ilimpaz ta'repinen kirgizilgen?
141. Lyus Genri Morgan alg'ashqı xojalıqtın' rawajlanıw da'rejesine tiykarlang'an biraz jetiliske da'wirlestiriwdi qashan islep shıqtı?
142. 300 mın' jıl burın Bryunes da'wirinin' qaysi basqıshi ju'z bergen?
143. 110 mın' jıl burın Bryunes da'wirinin' qaysi basqıshi ju'z bergen?
144. 22 mın' jıl burın Bryunes da'wirinin' qaysi basqıshi ju'z bergen?
145. Tik turıwshı adam ilimde ne dep ataladı?
146. Miyetkesh adam ilimde ne dep ataladı?
147. A'yyemgi adamlar ilimde ne dep ataladı?
148. 1972 jıl Homo rudolfensis adamı qaysi jerden tabılǵan?
149. Qaysi alimnin' pikirine qaraǵanda, habilitin' payda bolıwı menen gominidlar bas mıy evolyutsiyasına iri qádem qoyılǵan?
150. Negizinde mıy bolsa gewde salmaǵın 2 % ın qurasa da, ol organizm alatúǵın energiyanıń neshe payızın ózlestiredi?
151. 1924-jılı Qubla Afrikada avstralopitek qaldıqların tawıp izertlegen kim?
152. Qıtayda sinantrop qaldıqları qashan tabıldı?
153. Arxeologiyalıq derekler
154. Etnografiyalıq derekler
155. Antropologiyalıq derekler
156. lingvistika, mifologiya
157. Varvarlar du'nyası
158. antik avtorlar
159. Lukretsiya Kar insan evolyutsiyası haqqında ko'z qarası
160. Plano Karpini insan evolyutsiyası haqqında ko'z qarası
161. Vilgelm Rubruk insan evolyutsiyası haqqında ko'z qarası
162. Marko Polo insan evolyutsiyası haqqında ko'z qarası

163. Jan'a jerlerdin' ashılıw
164. Russo insan evolyutsiyasi haqqında ko'z qarasi
165. Didro insan evolyutsiyasi haqqında ko'z qarasi
166. Monteske insan evolyutsiyasi haqqında ko'z qarasi
167. Volter insan evolyutsiyasi haqqında ko'z qarasi
168. Kondorse insan evolyutsiyasi haqqında ko'z qarasi
169. K.Yu.Tomsen insan evolyutsiyasi haqqında ko'z qarasi
170. Jabayılıq,
171. Nomadizm (ko'shpeli sharwashılıq)
172. Diyxanshılıq ha'm civilizaciya,
173. Dyusseldorf insan evolyutsiyasi haqqında ko'z qarasi
174. Chjukoudyan
175. A'yyemgi zamanda ha'm orta a'sirlerde alg'ashqı ja'miyet haqqındag'ı tu'sinikler
176. Alg'ashqı ja'miyet tariyxi iliminin' payda bolıwı
177. Alg'ashqı ja'miyet tariyxın u'yreniw dereklerine sıpatlama berin'
178. Antik grek ha'm rim tariyxshılarının' alg'ashqı ja'miyet haqqındag'ı ko'z-qarasların aytıp berin'
179. Orta a'sirlerde alg'ashqı ja'miyet haqqında mag'lıwmatlardı toplawda ullı geografiyalıq ashılıwların' rolin ashıp berin'
180. XX a'sirde alg'ashqı ja'miyet tariyxın u'yreniwge u'lken u'les qosqan alımlar miynetlerin qısqaşa ta'riyplen'
181. Xojalıq rawajlanıwının' tiykarg'ı basqışları
182. Ja'miyetlik qatnasıqlar
183. Neke ha'm shan'araq
184. qanlas-tuwısqanlıq neke haqqındag'ı ko'z-qaras
185. punalualıq neke haqqındag'ı ko'z-qaras
186. juplı neke haqqındag'ı ko'z-qaras
187. aralıq patriarxallıq neke haqqındag'ı ko'z-qaras
188. monogamlı neke haqqındag'ı ko'z-qaras
189. O'nimdar xojalıqtın' rawajlanıwı.
190. Metalldın' o'ndiriske engiziliwi.
191. O'nermentshiliktin' rawajlanıwı
192. Jeke menshiktin' payda bolıwı.
193. Ja'miyette qatlamlardıń payda bolıwı.
194. Ja'miyet u'sti qurılmalarınin' qa'liplesiwi.
195. Mu'lktin' jınısqa qarap bo'liniwi.
196. Jınısqa qarap miynet bo'listiriliwinin' a'melge asırılıwı.
197. Neke a'detleri.
198. Patriarxal shan'araq
199. Din ha'm ko'rkem o'ner
200. Paydalı bilimler.

Pán oqitiwshisi:

ass. M.E. Tolibaev

“Arxeologiya” kafedrasi baslig'i:

doc. J. Xakimniyazov